

מדת בנתן

שינון הדף היומי בדרך קצרו

לע"נ רבי אברהם מרדכי בן ר' יוסף הכהן
ורבי אהרן בן רבי אברהם מרדכי הכהן
זצוק"ל הערות והנצחות טל' 0548449853
או מייל MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 128 פרשת בהעלותך תשפ"ב

יבמות צז-קג

דף צז דוד התפלל שיאמרו דבר שמועה משמו בעוה"ז אחר מותו, כמו שאמר ר' יוחנן בשם רשב"י שת"ח שאומרים שמועה מפיו בעוה"ז שפתיו דובכות בקבר, ור' יצחק בן זעירי או שמעון הנזיר למדו את זה מהפסוק ו**חכך כייך הטוב הולך לדודי למישרים דובב שפתי ישנים** וזה ככלי כומר של ענבים שאדם נוגע בו מיד דובב שהוא רוחש, כך כשאומרים שמועה בשם ת"ח בעוה"ז שפתותיהם דובכות בקבר.

המשנה לא חילקה בין בן ט' לבן כ' שלא הביא שערות, אך בברייתא שנינו שבן כ' שלא הביא שערות יביאו ראייה שהוא בן כ' והוא הסריס אינו חולץ או מיבם, ובת כ' שלא הביאה ב' שערות יביאו ראייה שהיא בת כ' והיא אילונית שלא חולצת ולא מתיבמת, ויש לומר שר' שמואל בר יצחק אמר בשם רב שמדובר שנולדו בו סימני סריס, ואמר רבא שכך מדויק בדברי הברייתא והוא הסריס, ואם לא נולדו בו סימני סריס אמר ר' חייא שהשיעור הוא רוב שנותיו, וכשבא מקרה כזה לפני רבא אם היה כחוש אמר שיבריאו אותו ואם הוא בריא אמר שיכחישוהו שלפעמים הסימנים נושרים מחמת בריאות או כחישות יתירה.

פרק נושאין על האנוסה

משנה מותר לישא קרובת אנוסתו או מפותתו, ומי שאנס או פיתה קרובת אשתו חייב עליה, ויכול לישא אנוסת או מפותת אביו, ואנוסת או מפותת בנו, ור' יהודה אוסר אנוסת או מפותת אביו. **גמרא** שנינו במשנה את דברי הברייתא שאם אנס אשה יכול לישא בתה ואם נשא אשה אסור לישא בתה, ומה ששנינו בברייתא שמי שנחשד על אשה אסור בבתה או אמה או אחותה זה רק מדרבנן, אך לפ"ז קשה שהמשנה אומרת 'נושאין' ומשמע שמותר לכתחילה, ויש לומר שהמשנה דברה לאחר מיתה שמותר לכתחילה.

קרובות אשתו נאסרו רק בנישואין, שבכל העריות נאמר שכיבה ובקרובות אשתו נאמר קיחה ללמד שרק בקיחה נאסרו ואף שגם באחותו נאמר איש אשר יקח את אחותו וא"כ תיאסר רק בקיחה, יש לומר שבתורה נאמר ליקוחין סתם ומי שראויה לקיחה נאסרה בקיחה ומי שראויה לשכיבה נאסרה בשכיבה, רבא אומר שאם אנס אשה מותר בבתה שכתוב **ערות בת בנך או בת בתך לא תגלה** ומשמע שבת בנה או בתה של אשתו כן יגלה, ואח"כ נאמר **ערות אשה ובתה לא תגלה את בת בנה או בת בתה לא תקח**, והחילוק הוא שבת אנוסה מותרת, ובנישואין אסורה, ואין לומר להיפך שבאונס אסורה ובנישואין מותרת, שבעריות נאמר שאר, ורק בנישואין נקראת שאר.

רב גידל אומר בשם רב שר' יהודה למד מהפסוק **לא יקח איש את אשת אביו ולא יגלה כנף אביו** שלא יגלה כנף שראה אביו, וזה מדבר באנוסה, שכתוב למעלה **ונתן האיש השוכב עמה לאבי הנערה חמישים כסף**, ולרבנן זה לא נקרא סמוכין שיש הפסק ביניהם, ומפסוק זה לומדים כדברי רב ענן בשם שמואל ששומרת יבם של אביו חייב עליה שהיא כנף הראוי לאביו, ואף שכבר נאסר עליה משום דודתו, אך עובר עליה בב' לאוין ואמנם יש עליה גם איסור יבמה לשוק וא"כ עובר בג' לאוין, או שמדובר לאחר מיתת אביו.

עמוד ב אומרים משל שאשה אומרת על אדם שהוא אחיה מאב ולא מאם ואני בת אשתו ואמר רמי בר חמא שזה לא יתכן לדעת ר' יהודה שאסר אנוסת אביו, ואשה שאומרת על בנה שעל כתפה שהוא אחיה זה יתכן בעכו"ם שבא על בתו, האומרת שלום לך בני שאני בת אחותך זה יתכן בעכו"ם שבא על בת בתו, אני שואלת לדולי הדליים חידה שפתרונה מוסתר: אני נושאת עלי את בני שאני בת אחיו, זה יתכן בעכו"ם שבא על בת בנו, אוי לאחי שהוא אבי ובעלי ובעל אמי והוא בן בעלי ובעל אמי ואני בת אשתו ואינו נותן מזון ליתומים בני בתו, זה יתכן בעכו"ם שבא על אמו והוליד בת והוא בא עליה וגם אביו בא עליה והוליד בנים ממנה, האומרת אני ואתה אחים אני ואביך אחים אני ואמך אחים, זה יתכן בעכו"ם שבא על אמו והוליד שתי בנות ובא על אחת מהן והוליד ממנה בן,

ואחות אמו אומרת לו אני ואתה בני אחים וכן אני ואביך בני אחים וגם אני ואמך בני אחים, זה יתכן גם בהיתר כגון שהיו לראובן שתי בנות ושמעון אחיו נשא אחת מהן וכן לוי נשא את השניה וכן אומר בן שמעון לבן בנו של לוי שאני ואתה בני אחים ובני אחיות וכן אביך.

משנה גיורת שהתגיירה עם בניה הם לא חולצים ולא מיבמים, ואפילו אם הראשון הורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה והשני הורתו ולידתו בקדושה, וכן שפחה שהשתחררו בניה עמה. **גמרא** בני יודן השפחה השתחררו ורב אחא בר יעקב התיר לאחד לישא את אשת השני, אמר לו רבא שרב ששת אסר, אמר רב אחא הוא אסר ואני מתיר, ואם היו אחים מאב ולא מאם לכו"ע מותר, ואם הם אחים מהאם ולא מהאב לכו"ע אסור, ונחלקו כשהם אחים מאב ומאם, ורב אחא מתיר כי הם נקראים על שם האב בני פלוני, ורב ששת סובר שקוראים להם גם בני פלונית, וללישנא בתרא רב אחא מתיר גם באחים מהאם, שהרי גר שהתגייר כקטן שנולד, אך קשה שבמשנה שנינו שגיורת שהתגיירה עם בניה לא חולצים ולא מיבמים, ומשמע שאסורים, ויש לומר שאינם בתורת חליצה ויבום ומותרת לעולם וגם להם, אך יש לדייק ממה שכתוב **אפילו הורתו של ראשון בקדושה משמע שאסורים זה בזה שאפילו שזה כמו ב' אמהות בכ"ז אסורים**, אך אם נאמר שהם מותרים זה בשל זה מה שייך לומר **אפילו**, ויש לומר שאף שלידת שניהם בישראל ויתכן שיטעו להחליפם בישראל בכ"ז מותרים, וללישנא בתרא מוכיחים מהמשנה שאם שניהם מותרים מוכן שכתוב **אפילו שלמרות ששניהם לידתם בישראל לא גזרו בהם שיבואו להחליפם בישראל**, אך אם נאמר שאסורים מה שייך לומר **אפילו**, ויש לומר שלמרות שאחד מהם הורתו שלא בקדושה וא"כ הם כשני אמהות ונתיר, קמ"ל שלא, ולכאורה יש להוכיח מברייתא שב' אחים תאומים גרים או משוחררים לא חולצים ולא מיבמים, ואינם חייבים משום אשת אח, ואם הורתם היא שלא בקדושה ולידתם בקדושה לא חולצים ולא מיבמים אך חייבים משום אשת אח, ואם הורתם ולידתם בקדושה הם כישראלים לכל דבר, וברישא כתוב שאינם חייבים משום אשת אח, ומשמע שאמנם חיוב אין אך יש איסור,

דף צח יש לומר שאין איסור אשת אח וכתוב ברישא אין חייבים אגב הסיפא שכתוב חייבים, **רבא** מדייק מברייתא זו שמה שאמרו חכמים שאין אב למצרי לא בגלל שהם שטופים בזימה ולא ידוע מי אביו, אלא שלא חוששים גם כשידוע מי אביו, שהרי אחים תאומים נולדו מטיפה אחת שנחלקה לשנים ובכ"ז לא חולצים ולא מיבמים כי התורה הפקירה את זרעו, שנאמר **אשר בשר חמורים בשרם וזרמת סוסים זרמתם**, ולכאורה יש להוכיח מברייתא שר' יוסי אמר שהיה מעשה בניפטיים הגר שנשא אשת אחיו מאמו ואמרו חכמים שאין אישות לגר ואין הכוונה שלא חל קידושין בגר אלא שאין אצלו איסור אשת אח, ולכאורה מדובר שנשאה אחיו כשהיה גר, ויש לדחות שמדובר שנשאה בעודו גוי והחידוש הוא שלא גוזרים בנישואים בגויות אגב נישואין אחר גרות, ולכאורה יש להוכיח מברייתא שבן יאסיין אמר שמצא בכרכי הים גר אחד שנשא אשת אחיו מאמו אמרתי לו בני מי הרשה לך אמר לי הרי ר"ע התיר באשה ושבעת בניה, ואמר שגר נושא אשת אחיו מאמו, ועוד דרש בפסוק **ויהי דבר ה' אל יונה שנית לאמר**, שהשכינה דברה עמו שנית ולא שלישית, ומשמע שנשאה אחיו כשהיה גר, ויש לדחות שנשאה כשהיה גוי והחידוש הוא שלא גוזרים נשאה כשהוא גוי משום נשאה כשהוא גר, אך קשה איך נאמין לבן יאסיין הרי ר' אבא בר כהנא אמר בשם רב שת"ח שהורה הלכה קודם מעשה שומעים לו ואחר מעשה לא שומעים לו, ויש לומר שהוא הורה קודם, או שיש הוכחה ממעשה שהיה באשה ושבעת בניה, או שהוא הביא עוד מעשה שר"ע אמר לענין יונה. **יש להקשות** שליונה נאמרה עוד נבואה על ירבעם בן יואש **הוא השיב את גבול ישראל מלכא חמת עד ים הערבה כדבר ה' אשר דבר ביד עבדו יונה בן אמתי הנביא**

ורבינא אומר שרק על הנבואה של נינוה דברו עמו רק פעם שניה, ור"נ בר יצחק אומר שהכוונה שכמו שנאמר ליונה בנינוה שנהפך להם מרעה לטובה כך לישראל נהפך בימי ירבעם מרעה לטובה. **לכאורה יש להוכיח מברייתא שגר שלידתו בקדושה והורתו שלא בקדושה יש לו שאר האם ולא שאר האב, שאם נשא אחותו מאם יוציא ומן האב יקיים, אם נשא אחות האב מהאם יוציא עמוד ב ומן האב יקיים, אחות האם מהאם יוציא, ומן האב לר"מ יוציא ולחכמים יקיים, שר"מ אומר שערוה שהיא משום שאר האם יוציא, ומשום שאר האב יקיים, ומותר באשת אחיו מאמו ובאשת אחי אביו, ושאר העריות מותרות לו לרבות אשת האב, ואם נשא אשה ובתה כונס אחת ומוציא אחת ולכתחילה לא יכנוס, ואם אשתו מתה הוא מותר בחמותו, ולכאורה מה שכתוב מותר באשת אחיו מדובר גם כשנשאה אחיו אחר גרות, ויש לדחות שמדובר שנשאה בעודו גוי והחידוש הוא שלא גוזרים משום נשאה כשהיה גר.**

בדברי הברייתא שאם נשא אשה ובתה לכתחילה לא יכנוס, יש להקשות שלכאורה זה ק"ו שאם מוציא אחת ודאי לא יכנוס לכתחילה, ויש לומר שזה נאמר על כל מה שכתוב קודם שגם מה שהתירו לקיים לכתחילה לא יכנוס, יש מי ששנה שגר אסור בחמותו לאחר מיתת אשתו, האוסר הוא כדעת ר' ישמעאל שסובר שחמותו לאחר מיתת נשאה באיסורה לכן גזרו בגר, והמתיר הוא כר"ע שאחר מיתת אשתו נחלש איסור חמותו לכן לא גזרו בגר.

משנה חמש נשים שהתערבו ולדותיהן וגדלו ונשאו נשים ומתו, ארבעה מהאחים חולצים לאחת ואחד מיבם אותה ואח"כ הוא ועוד ג' חולצים לשניה ואחר מיבם, נמצא שלכל אחת יש ד' חליצות ויבום אחד. גמרא הסדר הוא חליצה קודם יבום שאל"כ המיבם יפגע ביבמה לשוק, והמשנה אמרה בדוקא הוא וג' חולצים לאחת שאחד לא ייבם את כולן אלא כולם ייבמו שמי יקיים יבום ביבמה שראויה לו, אם מקצת התערובות אחים ומקצתם אינם אחים שאינם אחים מיבמים, ואמר רב ספרא שהכוונה היא שאם מקצתם אחים מהאב ומקצתם רק מהאם האחים מהאם יחלצו והאחים מהאב ייבמו, ואם מקצתם כהנים ומקצתם אינם כהנים, הכהנים יחלצו ושאינם כהנים ייבמו, ואם מקצתם כהנים ומקצתם אחים רק מהאם, כולם יחלצו לא ייבמו.

דף צט יש מקרה שאדם חולץ לאמו מספק וכן לאחותו וכן לבתו, שאם היו לאמו ואשה אחרת שני זכרים וילדו במחבא שני זכרים ובנה האמיתי של זו נשא אמו של זה וכן בנה של זו נשא אמו של זה ומתו בלי בנים, שני הספיקות חולצים לשתיהן, ויוצא שכל אחד חלץ לאמו מספק, ולאחותו מדובר שאמו ואשה נוספת ילדו במחבא בנות מבעל אחר והתערבו ואחיהן שלא מהאם נשואם ומתו בלי בנים כל אח חולץ לשתיהן מספק, ובבתו מדובר שאשתו ואשה אחרת ילדו יחד והתערבו ואחי האב נשואם ומתו בלי בנים כל אחד חולץ לשתיהן מספק.

ר"מ אומר שיתכן שאיש ואשה יולידו ה' אומות, שישראל לקח עבד ושפחה והיו להם ב' בנים ואחד התגייר, א"כ אחד גר ואחד גוי, ואם הטבילם לשם עבדות יש כאן גר גוי ועבד ואם שחרר את השפחה ובא עליה העבד נוסף גם ממזר, ואם אח"כ שחררו את העבד ונישאו ונולד להם בן הוא ישראל כשר, והחידוש כאן שעבד שבא על בת ישראל הולד ממזר.

יתכן מקרה שאדם מוכר אביו להגבות כתובה לאמו, שישראל לקח עבד ושפחה מהשוק והיה להם בן והישראל שחרר את השפחה ונשאה וכתב את כל נכסיו לבנה א"כ יוצא שאותו בן מוכר את אביו להגבות את אמו בכתובתה, והחידוש הוא שלר"מ עבד הוא מטלטלין ובכ"ז הוא משתעבד לכתובה, ויש עוד חידוש שעבד משתעבד כקרקע.

משנה אשה שולדה התערב בולד בולד בולד בולד בולד בולד בולד הכלה חולצים ולא מיבמים שהיא ספק אשת אח ספק אשת אחי האב, ובני הזקנה יכולים לחלוץ או ליבם שהיא ספק אשת אחי ספק אשת בן אחיו, אם מתו הכשרים, התערובות חולצין לבני הזקנה אך לא מיבמים, שהיא ספק אשת אחי ספק אשת אחי אביו, ולבני הכלה אחד חולץ ואחד מיבם, כהנת שהתערב ולדה בולד שפחתה יכולים לאכול בתרומה ולחלוק חלק אחד בגורן עמוד ב ואינם מיטמאים למתים ולא נושאים נשים בין כשרות בין פסולות, ואם הגדילו התערובות ושחררו זה את זה הם נושאים רק נשים

הראויות לכהונה ולא מיטמאים למתים אך אינם לוקים אם נטמאו, ואינם אוכלים תרומה ואם אכלו פטורים מקרן וחומש, ואינם חולקים בגורן אך הם מוכרים תרומה והדמים שלהם, ואינם חולקים בקדשי המקדש ולא נותנים להם קדשים ולא מוציאים את שלהם מידיהם והם פטורים מזרוע לחיים וקיבה ובכור שלהם רועה עד שיומם ונותנים עליו חומרי כהנים וחומרי ישראלים. **גמרא המשנה אומרת מתו הכשרים וא"כ התערובות נחשבים פסולים, ואמר רב פפא שהכוונה מתו הודאים.**

לבני הכלה חולצים ומיבמים, וחליצה קודם יבום כדי שלא יפגע ביבמה לשוק.

המשנה אומרת שספק בן כהן ובן שפחה נוטל חלק אחד, ולכאורה זה פשיטא ויש לומר שהכוונה שהם נוטלים חלק כאחד והמשנה היא כדעת ר' יהודה שאין חולקים תרומה לעבד ללא רבו, ור' יוסי סובר שיכול לומר אם כהן אני תנו לי בשבילי ואם עבד כהן אני תנו לי בשביל רבי, ולכן במקומו של ר' יהודה יכלו להעלות מתרומה ליוחסין, ובמקומו של ר' יוסי לא העלו מתרומה ליוחסין.

ר' אלעזר בר' צדוק אמר שמימי לא העיד אלא עדות אחת והעלו עבד לכהונה על פיו, ויש להקשות שאם לבהמתן של צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה ק"ו לצדיקים עצמם אלא שבקשו להעלות עבד לתרומה על פיו והיינו שראה שחילקו תרומה לאדם במקומו של ר' יוסי, והעיד במקומו של ר' יהודה.

עשרה לא חולקים להם תרומה בבית הגרנות: חרש שוטה וקטן, טומטום ואנדרוגינוס, עבד, אשה, ערל, וטמא, ומי שנשא אשה שאינה הוגנת לו, ולכולם משגרים לבתיהם חוץ מטמא ומי שנשא אשה שאינה הוגנת, חרש ושוטה אינם בני דעה וזה זלזול תרומה, טומטום ואנדרוגינוס הם בריה בפני עצמה

דף ק לא חולקים לעבד כדי שלא יעלו מתרומה ליוחסין, ולא לערל וטמא שהם מאוסים, הנושא אשה שאינה הוגנת שקנסוהו, ובאשה נחלקו רב פפא ורב הונא בר רב יהושע אם הטעם הוא שלא יבואו לחלק לגרושה, או משום יחוד, והנ"מ בגורן שקרובה לעיר ולא מצויים בה אנשים שיש חשש יחוד אך מכירים שם, או גורן רחוקה שלא מכירים אך מצויים שם אנשים שאין חשש יחוד, ולערל משגרים כיון שהוא אנוס ואמנם לטמא לא משגרים אף כשנטמא באונס שאין אונסו גדול כערל שמתו אחיו.

לא חולקים לעבד ואשה בבית הגרנות, וכשחולקים חולקים לאשה קודם, והכוונה היא שבמקום שחולקים מעשר עני נותנים לאשה קודם כדי שלא יהיה בה זלזול, ואמר רבא שבתחילה כשבא לפניו דין של איש ואשה הוא הקדים את של האיש שהוא חייב במצוות אך כששמע את הדין הזה הקדים את הדין של האשה שלא יהיה בה זלזול.

המשנה אומרת בתערובות שחררו ומשמע שלא מחייבים אותם אך קשה שנכפה על כך שהרי אינם יכולים להנשא לא לשפחה ולא לבת חורין, ויש לומר שכופין אותם לשחרר זה את זה. מה שכתוב נותנים עליהם חומר ישראלים וכהנים, מבאר רב פפא חומר ישראל שמנחתם נקמצת אך אינה נאכלת כשל כהנים, והקומץ קרב לבדו והשיריים לבדם, אך קשה שיש איסור שכל שממנו לאישים אסור להקטירו, אמר ר' יהודה בן ר"ש בן פזי שמעלה אותם לשם עצים כר"א שאומר שהאיסור להעלותם הוא לריח ניחוח אך יכול להעלות לשם עצים, ורבנן יסברו כר"א בר"ש שיפזר השיריים בבית הדשן, ורבנן חלקו על ר"א בר"ש רק במנחת חוטא של כהנים שהיא בת הקרבה אך לא נחלקו במנחה של כהן ספק שאינה קריבה.

משנה אשה שלא שהתה אחר בעלה ג' חדשים ונישאה וילדה ולא יודעים אם הוא בן ט' לראשון או בן ז' לאחרון, אם היו לה בנים מהראשון ומהשני יחלצו ולא ייבמו והספק לא חולץ ולא מיבם עמוד ב אם היו לו אחים מהראשון ומהשני שלא מאותה אם הוא יכול לחלוץ וליבם והאחים אחד חולץ ואחד מיבם, ואם הראשון והשני אחד כהן ואחד ישראל הספק ישא אשה הראויה לכהן ולא יטמא למתים ואינו לוקה אם נטמא, ולא אוכל תרומה ואם אכל אינו חייב קרן וחומש, ולא חולק על גורן ומוכר את תרומתו והדמים שלו ולא חולק בקדשי קדשים, ולא נותנים לו קדשים, ולא מוציאים את שלו מידו, ופטור מזרוע לחיים וקיבה ובכורו יומם ונותנים עליו חומר כהנים וישראלים, ואם הראשון והשני כהנים הוא אונן על שניהם אך אינו נטמא להם, והם אינם נטמאים לו,

ואינו יורשם אך הם יורשים אותו, ופטור על הכאה או קללה בשניהם ועולה לעבודה במשמר של שניהם אך אינו חולק, ואם הם ממשמר אחד נוטל חלק אחד. **גמרא** חליצה קודמת ליבום שלא יפגע ביבמה לשוק.

שמואל אומר שאם עמדו עשרה כהנים ואחד מהם פרש ובעל, הנולד הוא שתוקי, ופשוט שאינו יורש שהרי לא יודעים מי אביו, אלא החידוש הוא שמשתקים אותו מהכהונה שכתוב **והיתה לו ולזרעו אחריו** וצריך שזרעו יהיה זרעו אחריו, ורב פפא מקשה לפ"ז איך נבאר מה שכתוב אצל אברהם **להיות לך לאלוקים ולזרעך אחריו**, ויש לומר שהכוונה שלא ישא גויה שאז זרעו לא יתיחס אחריו, ויש להקשות ששנינו לעיל בספק, שהראשון ראוי להיות כה"ג ולכאורה אין זרעו מיוחס אחריו, ויש לומר שזה מדרבנן והפסוק הוא רק אסמכתא, ורבנן גזרו רק בזנות ולא בנישואין, אך יש לדייק ממה ששנינו שאשה שלא שהתה אחר בעלה ונישאה, ואין לומר רק אחר מיתה, שהרי כתוב בהמשך הוא אונן עליהם והם עליו, ואונן עליהם יתכן שמת הראשון והוא אונן על ליקוט עצמותיו אך הם עליו מדובר שהתגרשה, ואחר בעלה הכוונה אחר הגט, וא"כ מה כתוב אח"כ הוא לא נטמא להם והם לא עליו, הם לא נטמאים לו שמא אינו בנם, אך לכאורה הוא יכול להטמא לשניהם ממ"נ שאם הוא בנו של הראשון א"כ הוא בנו ואם הוא של השני יכול להטמא לראשון כי הוא חלל, אלא מדובר בזנות ואחר בעלה הכוונה בועלה, וא"כ כתוב בסיפא שעולה במשמר של שניהם ואין חסרון שאינו מיוחס אחריו, ורב שמעיה מעמיד בממאנת, אך קשה שממאנת אינה יולדת שהרי רב ביבי שנה לפני ר"נ שלר"מ ג' נשים משמשות במוך קטנה שמא תתעבר ותמות, מעוברת שלא יעשה עוברה סנדל מניקה שלא תגמול את בנה וימות ובקטנה מדובר מבת י"א ויום אחד עד י"ב ופחות מכך או אח"כ משמשת כדרכה, ולחכמים משמשות כדרכן ומן השמים ירחמו שכתוב **שומר פתאים ה'**, וניתן להעמיד בקידושי טעות כרב יהודה בשם שמואל בשם ר' ישמעאל שלומדים מהפסוק **והיא לא נתפשה** אסורה ויש נתפסה שמתרת ויש לא נתפסה שמתרת, והיינו בקידושי טעות ממאנת גם אם בנה מורכב על כתיפה.

דף קא אם הכה או קלל את שניהם זה אחר זה או בבת אחת חייב, ולר' יהודה בבת אחת חייב ובזה אחר זה פטור, ויש ברייתא שלר' יהודה פטור גם בבת אחת ויש מחלוקת תנאים בדעת ר' יהודה, ור' חנינא מבאר בדעת הפוסט שלומדים שכמו שבברכת ה' אין שותפות כך באביו של מטה אין שותפות, ומקשים הכאה לקללה. **עולה במשמר** שניהם ואינו חולק ועולה, וקשה אם אינו חולק למה עולה, ולכאורה אין זה קושיא, שהוא אומר אני רוצה לעשות מצוה, אלא כוונת המקשה שלא כתוב עלה אלא עולה בעל כרחו, אמר רב אחא בר חנינא בשם אביי בשם ר' אסי בשם ר' יוחנן שחייב לעלות כדי שלא יהיה פגם משפחה.

אם שניהם במשמר אחד יכול לחלוק, יש להקשות שכמו שבב' משמרות דוחים אותו גם במשמר אחד ידחוהו מבית אב לבית אב, אלא הכוונה במשנה שהם היו ממשמר אחד ומבית אב אחד.

פרק מצות חליצה

משנה מצות חליצה בג' דיינים אפילו כולם הדיוטות חלצה במנעל החליצה כשירה, ובסנדל שיש לו עקב כשר וסנדל ללא עקב פסולה, מתחת לברך כשר ומעל הברך פסול בסנדל שאינו שלו או של עץ או של שמאל בימינו כשר, וכן אם חלצה בנעל גדול שיכול ללכת בו או קטן שחופה את רוב רגלו החליצה כשרה. **גמרא** יש להקשות שאם מועיל הדיוטות מדוע צריך דיינים, י"ל שצריך שידעו להקרות כדיינים, ושנינו במשנה כדברי הברייתא שמצות חליצה בג' שידועים להקרות כדיינים, ולר' יהודה בה', ת"ק למד מהפסוק **זקנים** היינו שנים ואין ב"ד שקול מוסיפין עוד אחד, ולר' יהודה כתוב **קודם זקני וזקנים** א"כ הם ד' ואין ב"ד שקול מוסיפים עוד אחד, ות"ק לומד מזקני לרבות אפילו הדיוטות, ור' יהודה לומד ממה שהפסוק ממעט סומין **מלעיני** ואם צריך מומחים א"צ למעט סומין שמיעטום כמו ששנה רב יוסף שכשם שב"ד מנוקים בצדק כך מנוקים ממום **עמוד ב** שכתוב **כולך יפה רעיתי ומום אין בך** ות"ק לומד מלעיני כרבא שהדיינים צריכים לראות שהרוק יוצא מפי היבמה שכתוב **לעיני הזקנים**, וגם ר' יהודה למד כרבא אלא הדיוטות לומדים מבישראל, והיינו כל שהוא, ות"ק למד מבישראל כדברי רב שמואל בר יהודה בב"ד של ישראל ולא של

גרים, ור' יהודה למד את זה שכתוב עוד **בישראל**, ות"ק למד מזה כמו הברייתא שר' יהודה אמר שפעם ישב לפני ר' טרפון ובאה יבמה לחלוץ ואמר ר' טרפון ענו כולכם **חלוץ הנעל**, ור' יהודה ילמד את זה **מונקרא**, אך קשה שכתוב **וקראו שנים** ודברו שנים וא"כ לר' יהודה יצטרכו ט' ולרבנן ז', ויש לומר שמוקראו לומדים ולא שלוחם ומדברו אליו לומדים שמשאיים לו עצה ההוגנת לו, שאם הוא ילד והיא זקנה או שהוא זקן והיא ילדה אומרים לו מה לך אצל ילדה או זקנה לך אצל שכמותך ואל תכניס קטטה לתוך ביתך.

רבא אומר בשם ר"נ שחליצה בג' כסתם משנה, ואמר רבא לר"נ שא"כ גם מיאון יהיה בג' ששנינו בסתם משנה שהחליצה והמיאונים בג', וישנה ברייתא שלב"ש במיאון צריך מומחין ולב"ה בב"ד ושלא בב"ד ולכו"ע צריך ג', ור' יוסי בר' יהודה ור"א בר' יוסי מכשירים בב' ואמר רב יוסף בר מניומי בשם ר"נ שהלכה כזוג הזה, ויש לחלק שחליצה יש שתי משניות סתומות, ולמיאון יש רק סתם אחד בסנהדרין, אך קשה שיש עוד סתם לעיל מיאנה או שחליצה בפניו ישאנה מפני שהוא בב"ד, וי"ל שבמיאון יש שתיים ובחליצה שלש, אך קשה שאין נ"מ בין א' ב' לג' סתם ותמיד צריך לפסוק כסתם משנה, ור"נ בר יצחק אומר שלגבי חליצה זה סתם במקום מחלוקת ששנינו בסנהדרין שלר' יוסי סמיכת זקנים ועגלה ערופה בג' ולר' יהודה בה', וחליצה ומיאון בג' ור' יהודה לא חלק על זה לכן פסקו כסתם בסנהדרין.

רבא אומר שהדיינים צריכים לקבוע מקום לחליצה שכתוב **ועלתה יבמתו השערה אל הזקנים**, רב פפא ורב הונא בר רב יהושע עשו חליצה בה', אך קשה שר' יהודה שאמר ה' חזר בו, ויש לומר שעשו כך כדי לפרסם את הענין, ורב אשי נקלע לבית רב כהנא ואמר לו רב כהנא שיבא להשלים לה' לחליצה, וגם רב יהודה אמר לרב כהנא לבא בין חבילות קנים להשלים לה' ואמרו לו מדוע צריך ה' ואמר רב יהודה לפרסם הדבר, וכן היה כשרב שמואל בר יהודה הגיע אל רב יהודה אמר לו רב יהודה שיבא אל בין הקנים להצטרף לה' לחליצה לפרסם הדבר, אמר לו הרי שנינו בישראל ולא בב"ד של גרים ואני גר, אמר לו רב יהודה שהייתי מוציא ממון על פיך, ולכאורה צריך ב' עדים אלא כוונתו היא שעל פיך הייתי מרע שטר

דף קב רבא אומר שגר יכול לדון גר אחר מהתורה שכתוב **שום תשים עליך מלך אשר יבחר ה' אלוקיך בו מקרב אחיך תשים עליך מלך**, ורק עליך צריך מקרב אחיך, אך גר דן גר כמותו, ואם אמו מישראל דן אפילו ישראל, ולענין חליצה צריך אביו ואמו מישראל שכתוב **ונקרא שמו בישראל**.

אמר רבה בשם רב כהנא בשם רב שאם אליהו יאמר שחולצים במנעל שומעין לו ואם יאמר שלא חולצים בסנדל לא שומעים לו שכבר נהגו בסנדל, וההבדל בין הלשונות אם חולצים לכתחילה במנעל, ויש להקשות למ"ד שחולצים במנעל לכתחילה, שבמשנה שנינו חלצה במנעל כשרה ומשמע שרק בדיעבד, ויש לומר שכשר גם לכתחילה ונקטו חלצה אגב הסיפא שחלצה באנפיליא פסולה אפילו בדיעבד, ונחלקו במנעל לכתחילה, ששנינו בברייתא שר' יוסי אמר שהלך לנציבין ושאל שם זקן אחד האם הכיר את ר' יהודה בן בתירא אמר לו שכן שהיה מצוי על שולחנו ושאל אותו אם ראה אצלו חליצה אמר לו שכן, שאל ר' יוסי האם חלצו במנעל או בסנדל אמר הזקן וכי חולצים במנעל הרי כתוב בתורה **נעלן** ולא מנעלו אמר ר' יוסי א"כ מדוע ר"מ אמר שחלצה במנעל כשרה ור' יעקב אמר משמו שחולצים במנעל לכתחילה, וקשה לדעת הסובר שלכתחילה לא, ואם הטעם הוא שגב הנעל נקרא מעל והשרוך הוא מעל דמעל והתורה אמרה רק מעל רגלו ולא מעל דמעל א"כ גם בדיעבד יהיה פסול, ויש לומר שגזרו משום מנעל מרופט או משום חצי מנעל, ורב אמר שולוא שראה שחלצו לפני ר' חייא בסנדל עם שנצין אני לא הייתי חולץ אלא בסנדל של ישמעאלים שמהודק היטב, וסנדל שלנו אף שיש לו קשר למעלה קושרים בו חבל כדי שתהיה חליצה מעולה.

רב יהודה אומר בשם רב שהתרת יבמה לשוק היא בשמיטת רוב העקב, וקשה ששנינו בברייתא שאם הותרו רצועות מנעל וסנדל או ששמט את רוב הרגל החליצה פסולה, ומשמע בגלל שהוא שמשט, ואם היא היתה שומטת היתה כשרה, וכתוב רוב הרגל ולא רוב העקב, ויש לומר שרוב העקב הוא רוב הרגל שרוב כח הרגל

נסמך בעקב, ומוכח מכאן כדברי ר' ינאי שבין שהתיר הוא ושמטה היא בין שהיא התירה והוא שמת החליצה פסולה עד שהיא תתיר ותשמוט, ור' ינאי הסתפק באופן שקרעה או שרפה אותו האם זה נקרא חליצה שצריך גילוי הרגל והרגל גלויה או שצריך לחלוץ, ונשאר בתיקו.

ר' נחמיה שאל את רבה בב' מנעלים אחד על השני, ופשוט שאם שלפה את העליון ונשאר התחתון אינו חליצה שהתורה אמרה **מעל** ולא מעל דמעל אלא הספק הוא באופן שקרעה את העליון ושלפה ממנו את התחתון ונשאר העליון האם צריך חליצת נעל ויש כאן, או שצריך שהרגל תתגלה והיא לא התגלתה, **עמוד ב** וקיימת מציאות כזו, שרבנן ראו שר' יהודה יצא עם ה' זוגות של נעלי לבד.

רב יהודה אומר בשם רב שיבמה שגדלה בין האחים יכולה להנשא לאחד מהם ואין לחשוש שהיא חלצה במקרה את נעלו של אחד מהם, ומשמע שאם ראינו שחלצה נחשוש, אך קשה שבברייתא שנינו שבין אם התכוון הוא ולא היא בין שהתכוונה היא ולא הוא, אינו חליצה עד שיתכוונו שניהם, ויש לומר שרב אמר שגם אם ראינו שחלצה לא חוששים לכך, וללישנא בתרא אם ראו חוששים, ומה שצריך כוונה הוא להתיר לעולם אך לאחים עצמם נפסלה בחליצה ללא כוונה.

רב יהודה אומר בשם רב שלא חולצים בסנדל התפור בפשתן שכתוב **ואנעלך תחש** שצריך שכולו יהיה מעור, ואין ללמוד משם שרק תחש שיש ריבוי **נעל נעל**, ואין לומר שנרבה מכל מין כי כתוב **תחש**, ור"א שאל את רב מה הדין אם הנעל מעור ורצועותיו משיער, אמר רב שזה נקרא **ואנעלך תחש**, אמר לו א"כ נכשיר גם בכולו של שער אמר רב שזה נקרא קרקא ולא נעל.

רב כהנא שאל את שמואל מי אמר שחלצה הכוונה שמיטת הנעל כמו **וחילצו את האבנים** אולי הכוונה לשון זרוז, כמו **החלצו מאתכם** והיינו לבישת הנעל, ויש לומר ששם הכוונה להשלף מהבית לצבא ומה שכתוב **יחלץ עני מעניו** הכוונה שבשכר עניו יחלצו מדין גיהנם, ומה שכתוב **חונה ה' סביב ליראיו ויחלצם** הכוונה שבשכר היראה יחלצם מדין גיהנם ומה שכתוב **ועצמותיך יחליץ** ואמר ר"א שזו המעולה שבברכות, אמר רבא שלענין עצמות משמע שני צדדים אך ביבמה ודאי הכוונה לשמוט שאם הכוונה להלביש יש לכתוב וחלצה נעלו **ברגלו** אך יש לדחות שאם היה כתוב כך היינו אומרים ולא בשוקו, אך לרבות שוקו ניתן לכתוב וחלצה במעל רגלו וכתוב **מעל רגלו** וודאי הכוונה לשלוף.

מין אחד אמר לר"ג עם שאדונו חלץ ממנו שכתוב **בצאנם ובקרם ילכו לבקש את ה' ולא ימצאו חלץ מהם**, אמר לו שוטה שלא כתוב להם אלא מהם, ויבמה שחלצו לה אחים אינו כלום.

שנינו שאם חלצה באנפיליא פסולה ומשמע שאנפיליא אינו מנעל, וכן שנינו לענין תרומת שקלים שהתורם לא נכנס בפרגוד חפות ובאנפיליא ופשוט שלא נכנסים במנעל וסנדל לעזרה, אך ישנה ברייתא לענין יוה"כ שלא מטיילים במנעל וסנדל ואנפיליא לא מבית לבית ולא ממטה למטה, אמר אביי שמדובר שיש בו כתיב עור רך שיש בהם תענוג, ורבא מקשה שתענוג ללא מנעל מותר ביוה"כ שרבה בר רב הונא כרך סודר על רגלו ויצא כך, אלא מדובר שם באנפיליא של עור ושל בגד אינו מנעל וכך מסתבר שישנה ברייתא אחרת שלא יטייל ביוה"כ בקורדקיסון בתוך ביתו אך מטייל באנפיליא אלא מדובר שם באינו של עור, ושנינו בברייתא כדברי רבא שאם חלצה במנעל הנפרם שחופה את רוב הרגל או בסנדל שנפחת שמקבל את רוב הרגל, או במנעל של שעם או סיב, ובקב הקיטע או במוק ובסמיכת הרגלים באנפיליא של עור והחולצת מהגדול

דף קג בין עומד ביו יושב בין מוטה או שחלצה מסומא חליצתה כשרה, ואם חלצה במנעל הנפרם שאינו חופה את רוב הרגל ובסנדל שאינו מקבל את רוב הרגל ובסמיכת הידים ובאנפיליא של בגד וחולצת מהקטן החליצה פסולה, ובקב הקיטע שכשר זה כר"מ שקיטע יוצא בשבת בקב שלו, ור' יוסי אסר, ובאנפיליא של בגד שפסול זה כרבנן ולא כר"מ, ואביי אומר שקב קיטע כשר מדובר שמחופה עור, ורבא מקשה שא"כ יכולים לחלק בקב עצמו שאם מחופה עור כשר ואם לא פסול, ומדוע חילקו רק באנפיליא, ורבא אומר שגם הסיפא כר"מ ואנפיליא של בגד אינו נעל שאינו מגיין.

אמימר אומר שהחולץ צריך לדחוס רגלו בקרקע, אמר לו רב אשי ששנינו בין עומד בין יושב בין מוטה, ויש לומר שבכל מקרה צריך לדחוס את רגלו.

אמימר אומר שהדורס בגב רגלו אינו חולץ, והקשה רב אשי שבברייתא שנינו שבסמוכות הרגלים כשר ומשמע שהוא עצמו חולץ, ויש לומר שאדם רגיל חולץ בהם, ואמר רב אשי שלדברי אמימר, בר אובא ובר קיפוף שנהפכו רגליהם אינם חולצים.

למשנתינו חולצים תחת הברך ומה שממעטים לענין עליה לרגל **רגלים** פרט לבעלי קבין יש לומר שכאן כתוב **מעל רגלו** ועד הברך זה נקרא רגלו ויותר מכך זה נקרא מעל דמעל, והוכיח רב פפא מזה שאיסתוריא, העצם שתחת הברך מגיע עד הקרקע שאל"כ זה נקרא מעל והשוק מעל דמעל, אמר רב אשי שאפילו נאמר שיש הפסק, אך מה שיחד עם הרגל נקרא כרגל.

רב כהנא מקשה שכתוב בפסוק **ובשלייתה היוצאת מבין רגליה** ומשמע שגם מעל הברך נקרא רגל, אמר אביי שבעת שכורעת ללדת נועצת עקביה בירכותיה ויולדת, ומה שכתוב **לא עשה רגליו ולא עשה שפמו** הוא לשון נקיה וכן מה שכתוב **להסך את רגליו** הוא לשון נקיה וכן **אך מסיך הוא את רגליו בחדר המקרה** הוא לשון נקיה, וכן מה שכתוב **בין רגליה** הוא לשון נקיה.

ר' יוחנן אומר שסיסרא בעל שבע בעילות שכתוב **בין רגליה כרע נפל שכב בין רגליה כרע נפל באשר כרע שם נפל שדוד**, ואף שלכאורה היא נהנתה מהעבירה אמר ר' יוחנן בשם רשב"י שטובתן של רשעים היא רעה אצל הצדיקים **עמוד ב** שכתוב **השמר לך פן תדבר עם יעקב מטוב עד רע** ומובן שלא ידבר רע אך מדוע שלא ידבר טוב אלא שטובו הוא רע לצדיק, ואמנם אצל לבן הוא רעה שמזכיר לו שם עכו"ם ואצל יעל זה רעה שהטיל בה זוהמא כמו שאמר ר' יוחנן שכשבא הנחש על חוה הטיל בה זוהמא וישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן ועכו"ם שלא עמדו על הר סיני לא פסקה זוהמתן.

כתוב בפסוק נעלו משמע שלו, ושל כל אדם לומדים ממה שכתוב **נעל נעל כל שהיא**, ו**ומנעלו** מיעטו גדול שלא יכול ללכת בו וקטן שלא חופה את רוב רגלו או סנדל שנפחת שאין לו עקב.

אביי ישב לפני רב יוסף ובאה יבמה לחלוץ ואמר לאביי תן לו נעלך והגיש את של שמאל אמר רב יוסף אמנם כתוב שבשמאל כשר אך הוא רק בדיעבד אמר אביי שגם באינו שלו כתוב שכשר ומשמע רק בדיעבד, אמר לו רב יוסף שאמרתי תן לו שתקנה לו וזה יהיה לכתחילה.

שנינו במשנה שכשר בסנדל של עץ, ולכאורה זה כר"מ שקיטע יוצא בקב שלו אך ר' יוסי אסר, ואבוה דשמואל אומר שהמשנה דברה במחופה עור שגם ר' יוסי מודה.

רב פפי אומר בשם רבא שלא תחלוץ בסנדל מוסגר ובדיעבד כשרה אך במוחלט פסולה אף בדיעבד, ורב פפא אמר בשם רבא שגם בסנדל מוחלט החליצה כשרה בדיעבד, ולכאורה יש להוכיח מהמשנה שבית המוסגר מטמא מתוכו והמוחלט מתוכו ומאחוריו ושניהם מטמאים בביאה ואם נאמר שמוחלט נכתת שיעורו א"כ זה לא נקרא והבא אל הבית, ויש לומר ששם כתוב **ונתן את הבית** שאפילו בשעת נתיצה נקרא בית, ויש להוכיח ממטלית ג' על ג' אך בלא כזית אם נכנסה לבית טהור טמאתו, ומשמע שגם במוחלט נאמר שיעור, ויש לומר שמדובר במוסגרת אך מהסיפא יש לדייק שאם היו בה כמה זיתים כיון שנכנס אחד מהם לבית טהור טמאתו, ואם נאמר שמדובר במוחלט מובן שהוקש למת, אך במוסגר מדוע הוקש למת, ויש לומר שבצרעת בגדים כתוב **ושרף את הבגד** שגם בשעת שריפה נקרא בגד, ולא לומדים איסור מטומאה, ואמר רבא להלכה שלא תחלוץ בסנדל המוחלט ושל ע"ז, ובדיעבד כשרה.